

DADAFODansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

Att. Sikkerhedsstyrelsen
Nørregade 63
6700 Esbjerg
c/o Juridisk specialkonsulent - Carl Christian Lange

15.09.2019

DADAFOs høringsvar ang. "Vejledning om børnesikring af elektroniske cigaretter og genopfyldningsbeholdere" - sendt i høring den 01.07.2019

Først vil vi, **DADAFO - Dansk e-Damper Forening** - gerne takke på forbrugernes/vores medlemmers vegne, over at vi har fået muligheden for at kommentere på udkastet/forslaget til "**Vejledning om børnesikring af elektroniske cigaretter og genopfyldningsbeholdere**".

Dernæst vil vi gerne beklage at der **ingen forudgående dialog** har været - hverken med forbrugerne eller producenterne/e-damp-industrien, i forbindelse med udarbejdelsen af selve udkastet til vejledningen. Hvis man ikke kender produktet og besidder førstehåndsviden ang. produktets anvendelse, kan man reelt ikke vurdere hvilke funktionaliteter der er acceptable eller uacceptable for forbrugerne - og hvor der specielt skal rettes fokus for at sikre både forbrugerne og dermed også børn.

Kort sagt - udkastet til vejledning om børnesikring fra Sikkerhedsstyrelsen, bør af flere grunde yderligere bearbejdes og først underlægges kvalitetssikring hos bl.a. forbrugerne samt den industri som skal leve med standarderne - inden den fremsendes til de respektive standardiseringsudvalg, bl.a. CEN og ISO til godkendelse.

I punktform er vejledningen fejlbehæftet på følgende punkter:

- Forkert vurdering af nikotins toksicitet
- Afvigelse fra europæiske og internationale standarder
- Indførelse af handelsbarrierer / de facto forbud
- Uforholdsmæssig besværliggørelse for forbrugerne
- Mangel på konkret begrundelse/risikovurdering vedr. børns eksponering
- Uproportionaliteten i at have produkter til voksne der skal overholde legetøjs-standarder

Ovenstående ankepunkter vil vi gennemgå uddybende i vores høringssvar.

Det er desværre også ret åbenlyst via e-mail¹ fra Sundhedsstyrelsen (SST), modtaget gennem aktindsigt fra anden part, at en embedsmand agerer ud fra subjektiv og ikke objektiv holdning i forbindelse med en forgiftningssag i Australien, hvor et barn døde som følge af oralt indtag af e-væske med nikotin. I sagen der bliver refereret til, reagerer man på en "nyhed" fra et tabloid medie, som beskriver at man endnu ikke kender baggrunden i sagen fra Australien, hvor e-cigaretter ikke bare er uregulerede men også ulovlige.

¹ Email af 7. februar 2019 13:33 [Sagsnummer: 1-2611-348/1] fra Hanne Vibjerg

Senere artikler² og rapport fra retsmedicineren³ viser at der var tale om et barn som blev eksponeret for meget højkoncentreret nikotin e-væske som moderen var ved at fortynde (sandsynligvis 100 mg/ml) – dvs. en væske med en koncentration af nikotin der ligger langt over hvad der er tilladt under det fælles europæiske TobaksProduktDirektiv, TPD.

Vi finder det meget bekymrende og uprofessionelt, at embedsmænd agerer ud fra nyhedsartikler i medierne, i stedet for at indhente den relevante og videnskabelig evidens fra tilsvarende embedsmænd i Australien.

Nikotins potentielle skadelighed for mennesker

Den 4. maj 2017 blev det reviderede europæiske kemikaliedirektiv udgivet. Her blev **ATE (Acute Toxicity Estimates) LD50** niveauer for nikotin hos mennesker fastsat⁴ – ved inhalation, optagelse dermalt og via oral indtag – via EU COMMISSION REGULATION (EU) 2017/776 – hvori der fastlægges følgende grænser:

Index No	International Chemical Identification	EC No	CAS No	Classification		Labelling			Specific Conc. Limits, M-factors and ATE	Notes
				Hazard Class and Category Code(s)	Hazard statement Code(s)	Pictogram, Signal Word Code(s)	Hazard statement Code(s)	Suppl. Hazard statement Code(s)		
614-001-00-4	nicotine (ISO); 3-[(2S)-1-methylpyrrolidin-2-yl]pyridine	200-193-3	54-11-5	Acute Tox. 2 Acute Tox. 2 Acute Tox. 2 Aquatic Chronic 2	H330 H310 H300 H411	GHS06 GHS09 Dgr	H330 H310 H300 H411		inhalation: ATE=0.19 mg/L (dusts or mists)	
Index No	International Chemical Identification	EC No	CAS No	Classification		Labelling			Specific Conc. Limits, M-factors and ATE	Notes
									dermal: ATE = 70 mg/kg oral: ATE (*) = 5 mg/kg	

5.5.2017

5.5.2017

EN

Fig. 1 - Uddrag fra kemikalie-direktivet - EU COMMISSION REGULATION (EU) 2017/776

- Grænsen for inhalation er **0,19 mg pr. liter** – dvs. med en lungekapaletet på 5-6 liter, skal der inhaleres 0,95-1,14 mg pr. sug, førend det kan have toksisk effekt
- Grænsen for dermal påvirkning er **70 mg/kg kropsvægt** – dvs. en krop på ca. 10 kg skal udsættes for 700 mg nikotin, førend det kan have toksisk effekt. Det svarer til 3,5 genopfyldningsbeholdere på 10 ml (35 ml) med en max. koncentration på 20 mg/ml
- Grænsen for oral indtagelse er **5 mg/kg kropsvægt** – dvs. ift. det tidligere estimat på 0,6-0,8 mg/kg kropsvægt – en forøgelse på hele 625%!

Ud fra denne reklassificering er den akutte risiko for børn meget mindre end tidligere antaget, og udgangspunktet i udkastet til denne vejledning (Punkt 1 - Overordnet om børnesikring – samt pkt. 2.1 - første bullit) – er derfor ikke valid. Naturligvis skal selv mindre toksiske materialer og væsker som udgangspunkt ikke eksponeres for børn, men dette kan håndteres med regler for påbud om mærkning af produkterne og skriftlig vejledning til forbrugerne.

² <https://10daily.com.au/news/australia/a190718umgav/toddlers-tragic-death-sparks-divisive-liquid-nicotine-debate-20190718>

³ https://www.coronerscourt.vic.gov.au/sites/default/files/2019-07/Baby%20J_277318.pdf

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A32017R0776&from=EN>

DADAFO

Dansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

Europæiske og internationale standarder

I CEN⁵, Comité Européen de Normalisation/European Committee for Standardization, og ISO sammenhæng bliver der i øjeblikket udarbejdet standarder for konstruktion, brug, vejledninger og metoder til test af e-cigaretter, og set i lyset af at der ikke har været - eller er - nogen akut årsag til at udarbejde egne nationale standarder, mener vi at Sundhedsstyrelsen og Sikkerhedsstyrelsen bør afvente, påvirke og overvåge det arbejde der allerede bliver udført.

DADAFO har desværre opfattelsen af at Sundheds- og Sikkerhedsstyrelsen her er drevet af egen politisk agenda, og ikke agerer i overensstemmelse med god forvaltningsskik. Med henblik på hvor få produkter der vil være tilbage på markedet efter evt. implementering af denne vejledning, samt mangel på kommunikation med industri og forbrugere, kombineret med den næsten ikke eksisterende risiko som man forsøger at beskytte imod, virker det som om man forsøger at indføre et de facto forbud via overregulering. Resultatet vil nok desværre blive at forbrugerne i stedet i højere grad vil forsøge at omgå import- og fjernhandelsforbud. Og dermed mistes kontrollen via Sikkerhedsstyrelsen, og vi risikerer produkter i forbrugernes hænder som kan være potentielt skadelige.

DADAFO vil gerne påpege, at der allerede ligger delvise standarder fra hhv. AFNOR (XP D90-300-1,2,3) samt BS (PAS 54115), som kan benyttes til test af produkter. Samtidigt har CEN/TC 437/WG2 udarbejdet et teknisk specifikation (CEN/TS 17287:2019 - "Requirements and test methods for electronic cigarette devices") som er udgivet.

Danmark har tidligere gjort klart at vi ville følge de europæiske standarder efterhånden som de lå klar. Vi mener at Sundheds- og Sikkerhedsstyrelsen har sovet i timen, ved ikke at involvere sig tidligere i udarbejdelsen af disse. Hvis disse eksisterende eller kommende standarder ikke er tilstrækkelige, så bør der fra Sundheds- og Sikkerhedsstyrelsens side foreligge en dybdegående vurdering af hvorfor man mener, at man bliver nødt til at lave egne nationale regler.

Og første skridt i denne retning bør være at forsøge at gøre dette via den danske standardiserings komite for e-cigaretter (DS/S-824), og få disse til at fremføre sådanne krav til CEN/TC 437, så WG2 kan genoptage arbejdet og udarbejde standarder, som i sidste ende kan blive en del af en fælles europæisk standard.

DADAFO mener at der bør lægges mere vægt og arbejde med standarderne igennem CEN og ISO, da disse standarder også vil blive benyttet uden for Danmark og EU, og beskytte forbrugere ikke kun lokalt men også globalt. Vi henviser her til at bla. Canada er observatører i CEN/TC 437 for netop at få tidlig adgang til standarderne, men at også lande som Thailand og New Zealand i øjeblikket kigger på TPD artikel 20 for at få en model for regulering af e-cigaretter.

Begrænsning af produktudvalget

I Danmark har vi det højeste gebyr for anmeldelse af e-produkter - og som sådan er den danske lovgivning desværre med til at begrænse udvalget af de produkter som forbrugerne lovligt kan købe. Udviklingen af produkterne sker på baggrund af forbrugernes ønsker om bedre og sikrere produkter - som skal være nemme at anvende for alle. Her tænker vi også specielt på ældre og motorisk udfordrede personer, som kan have svært ved f.eks. at åbne en 10 ml flaske med børnesikring. Og specielt de ældre på plejehjem, som fortsat gerne vil nyde nikotin evt. via e-damp, hvor de ældre er afhængige af plejernes/sygeplejerskernes hjælp.

⁵ https://standards.cen.eu/dyn/www/f?p=204:7:0:::FSP_ORG_ID:1958025&cs=1076CCD77AC4703562C429855ED92DFA6

DADAFO

Dansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

TobaksProduktDirektivet er udført som et minimumsdirektiv - dvs. der er fastsat nogle regler som alle EU-medlemslande skal følge og leve op til. Desværre åbner dette op for potentialet for handelsbegrænsninger/begrænsninger i markedsføring, da dette skævvrider producenteres mulighed for at markedsføre deres produkter til samtlige EU-lande på én gang, baseret på det samme direktiv.

Hvis Danmark strammer kravene yderligere til bl.a. udstyr - vil markedet i Danmark forsvinde totalt - hvilket vil sige at så godt som ingen producenter i fremtiden vil anmelde deres produkter i Danmark, da produkter som evt. kunne overholde kravene til børnesikring jf. udkastet til vejledningen, ikke vil fungere korrekt og efter hensigten. Danmark er i forvejen ikke et stort marked for producenterne af e-produkter, og yderligere stramninger på krav til udstyr, vil gøre dette markedspotentiale endnu mere begrænset. Der vil kun være tale om generiske standard produkter, som med stor sandsynlighed ikke vil have samme appel til den almindelige danske forbruger.

E-cigaretter er ikke legetøj - og "Standarder for Legetøj" er derfor uproportionelle og forhindrer brugbarhed og effektivitet for den voksne forbruger. Legetøjsstandarder er beregnet til at beskytte børn i deres leg over længere perioder, og dette er ikke tilfældet ved e-cigaretter, som i værste tilfælde kun er i hænderne på børn i kortere perioder.

Mange af de foreslåede tiltag i udkastet til vejledningen forhindrer brug hos store grupper af forbrugere bl.a. ældre og gigtramte m.fl. - da produkter som evt. kan leve op til kravene der bliver stillet i vejledningen, vil gøre produkterne ubrugelige for store dele af forbrugerne. Der er de facto tale om overregulering, som gør produkterne mere eller mindre ubrugelige og uhensigtsmæssige.

Problemet i dette er, at vejledningen vurderer e-produkterne ud fra præmissen om at det er i hænderne på børn i lang tid?

Spædbørn har en "sutterefleks" som sandsynliggør at de kan skabe det vakuum der skal til for at kunne misbruge en e-cigarett med autosug. Men om der foregår en inhalation til lungerne er tvivlsom, da det netop er svært at administrere inhalationsmedicin til små børn. I disse tilfælde bliver man oftest nødsaget til at give dem inhalations-masker på, som tvinger evt. inhalationsmedicin ned ved almindelig åndedræt.

Derfor må vi gå ud fra at en eventuel risiko er gennem slimhinderne i munden. Dvs. at nikotin-indtaget foregår på samme måde som ved tyggetobak og snus, og her er nikotinmængden i munden ikke bare langt større end ved e-damp, men selve Ph-værdien for tyggetobak/snus er optimeret til hurtig indtag af nikotin via slimhinder. Og set i lyset af den lave forgiftningsrate ved tyggetobak/snus, er nikotin via inhalation ikke problematisk.

I vejledningen gives et eksempel med en e-cigarett som bliver efterladt på et bord, og man bruger dette som udgangspunkt for at stille høje sikkerhedskrav til produkterne. Dette er et godt eksempel på en fatal mangel i vejledningen, nemlig at forældreansvar skal tages i betragtning. Forældre til små børn ved godt at man ikke må efterlade noget som helst der kan være til fare for småbørn i børnehøjde, da stort set alle produkter kan være til fare i den aldersgruppe, enten ved at de sluger det, og løber risiko for at blive kvalt, drikker fars whiskysjus og bliver alkoholforgiftet, vælter stearinlys, drikker eller får giftigt rengøringsmiddel ud over sig - hjemmet er fuldt af farer. En af de største farer i hjemmet, er eksempelvis at småbørn spiser farvestrålende opvasketabs (iht. Giftlinien) . Men fremfor alt, så bliver eksemplet givet uden at sammenligne med det produkt som e-cigaretten erstatter: Nemlig den tændte cigarett i askebægeret. Ikke nok med at nikotin-indholdet i en pakke almindelige cigaretter faktisk er højere end de er i en e-væske,, så er faren for brand og i nogle tilfælde dødsbrand overvældende. Dvs. at en e-cigarett faktisk mindsker risikoen for barnet i sådanne situationer.

DADAFO

Dansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

En proportionel risikovurdering

På trods af intentioner i udkastet til vejledningen, er der ingen vægtning mellem brug for voksne kontra utilsigtet misbrug fra børns/unges side. Vejledningen er ude af trit med den reelle risiko - på trods af at sådanne risici er kendt fra tilsvarende produkter s.s. børns kontakt med snus, cigaretter, nikotinerstatningsprodukter via oral indtagelse.

I vejledningen har man taget udgangspunktet - at uanset situationen - og på trods af både advarsler på produkterne, indlægssedler og forældreansvar - så må der ikke være nogen form for utilsigtet eksponering af nikotin over for børn. Dette er uproportionalt set i sammenligning med andre nikotinholdige produkter, både medicinske (NRT - nikotinerstatningsprodukter) og kommercielle (cigaretter, snus oa.). I den sammenhæng har der ikke fra Sundhedsstyrelsens side været foretaget en risikovurdering af hvor problematisk en evt. eksponering ville være.

Ud fra den videnskabelige litteratur og erfaringer med snus - et produkt som er beregnet til at levere nikotin gennem mundhulen, og som utallige svenske børn er blevet eksponeret for - så er risikoen ved mindre eksponeringer ikke stor. Der er en klar sammenhæng mellem dosis og potentiel skadelighed, og der er en minimumsgrænse. Samtidig, som tidligere nævnt, så er giftigheden af nikotin i de doser og mængder som er på det danske marked, blevet stærkt overvurderet af Sundhedsstyrelsen.

Proportionalitet i lovgivningen

For at sikre forbrugerne og deres børn/kæledyr bedst muligt, vil det i bund og grund komme til at handle om korrekt information til befolkningen. Det gør mere skade end gavn, hvis der oplyses ukorrekt, vildledende og misinformerende. Og her har bl.a. vores aviser/medier en stor opgave, som de desværre ikke evner at varetage.

Det har fra starten aldrig været hensigten, at e-produkter skal anvendes af børn og unge under 18 år - og som sådan er der allerede lovgivning på plads "Lov nr. 426 af 18/05/2016 - Lov om elektroniske cigaretter m.v." - denne skal blot håndhæves. ⁶ Den danske lov om e-cigaretter, er blevet til på baggrund af det fælles europæiske **TobaksProduktDirektiv**, nr. 2014/40/EU af 03.05.2014 ⁷ - i daglig tale TPD.

Lovgivningen fra EU skal bl.a. være med til at sikre produkternes...

1. Sikkerhed
2. Effektivitet
3. Kvalitet

I den danske og den europæiske lovgivning, er der allerede indarbejdet foranstaltninger til sikring af bl.a. børn og unge - og voksne forbrugere generelt:

⁶ <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=180119#id877c159a-c6db-49b0-bf6d-d88fb6b10567>

⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0040&from=EN>

DADAFO

Dansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

1. Mængden af nikotin i e-væsker må max. være 20 mg/ml - dvs. i en 10 ml genopfyldningsbeholder/flaske - vil der max. kunne være 200 mg nikotin
 2. En tank må max. kunne indeholde 2 ml - dvs. i en 2 ml tank vil der max. kunne være 40 mg nikotin
 3. Der er en lang liste af ingredienser som e-væsker IKKE må indeholde - defineret ud fra Artikel 7, stk. 6. i Direktiv nr. 2014/EU/40 **(Se fig. 2 nedenfor)**
 4. Genopfyldningsbeholder skal være klart mærket med teksten: "Dette produkt indeholder nikotin, som er et yderst afhængighedsskabende stof" - samt være forsynet med vejledende tekst ang. hvordan man skal forholde sig ved indtagelse, dermalt eller oralt - og at produktet skal opbevares utilgængeligt for børn. Vejledningen på genopfyldningsbeholderen kan også indeholde vejledning omkring beholderens bortskaffelse, når beholderen er tom. Det er dog begrænset med plads på en 10 ml flaske, når der er krav til alle disse oplysninger - så de fleste genopfyldningsbeholdere sælges i en pap-æske, hvor i der er også er indlagt en indlægsseddel med alle disse oplysninger i detaljer. **(Se eksempler på fig. 3 nedenfor)**
 5. Som beskrevet i pkt. 4 - skal udstyr (tanke, mods m.m.) også markeres med advarslen "Dette produkt indeholder nikotin, som er et yderst afhængighedsskabende stof" - på trods af at produktet ikke indeholder så meget som ét nanogram nikotin. Dette har desværre skabt stor forvirring hos forbrugerne, da en del af forbrugerne ikke anvender nikotin og derfor står uforstående over for kravet til denne mærkning. Produkterne og emballagen skal også medfølges af en indlægsseddel med brugsvejledning, advarsel om at produktet skal holdes utilgængeligt for børn og oplyse kontraindikationer og mulige bivirkninger. Indlægssedlen skal være skrevet på det nationale sprog - som anvendes i det land hvor produktet sælges. **(Se eksempel på fig. 4 nedenfor)**
6. Medlemsstaterne forbyder markedsføring af tobaksvarer, der indeholder følgende tilsætningsstoffer:
- a) vitaminer eller andre tilsætningsstoffer, der giver det indtryk, at en tobaksvarer frembyder en sundhedsmæssig fordel eller udgør en begrænset sundhedsrisiko
 - b) koffein eller taurin eller andre tilsætningsstoffer og stimulerende forbindelser, der forbindes med energi og vitalitet
 - c) tilsætningsstoffer, der har farvende egenskaber for emissioner
 - d) for røgtobak, tilsætningsstoffer, der letter inhalering eller nikotinoptagelse, og
 - e) tilsætningsstoffer, som har CMR-egenskaber i uforbrændt form.

Fig. 2

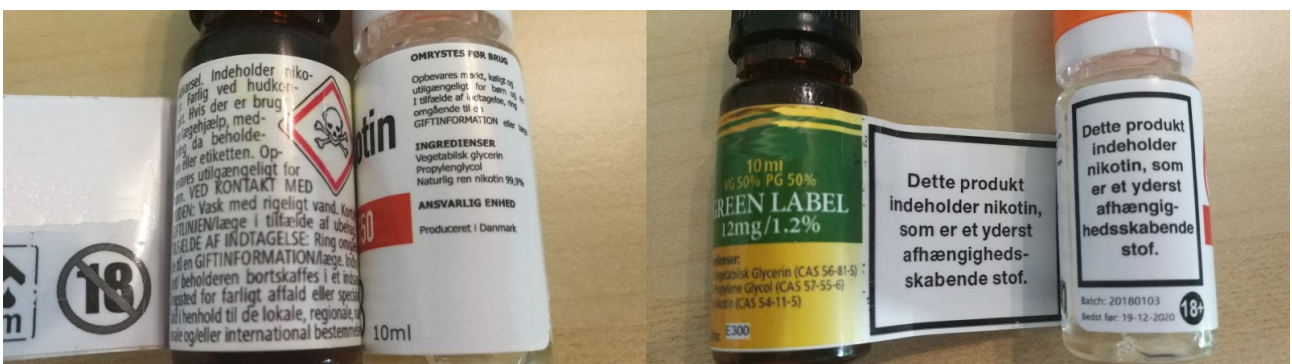

Fig. 3

DADAFO

Dansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

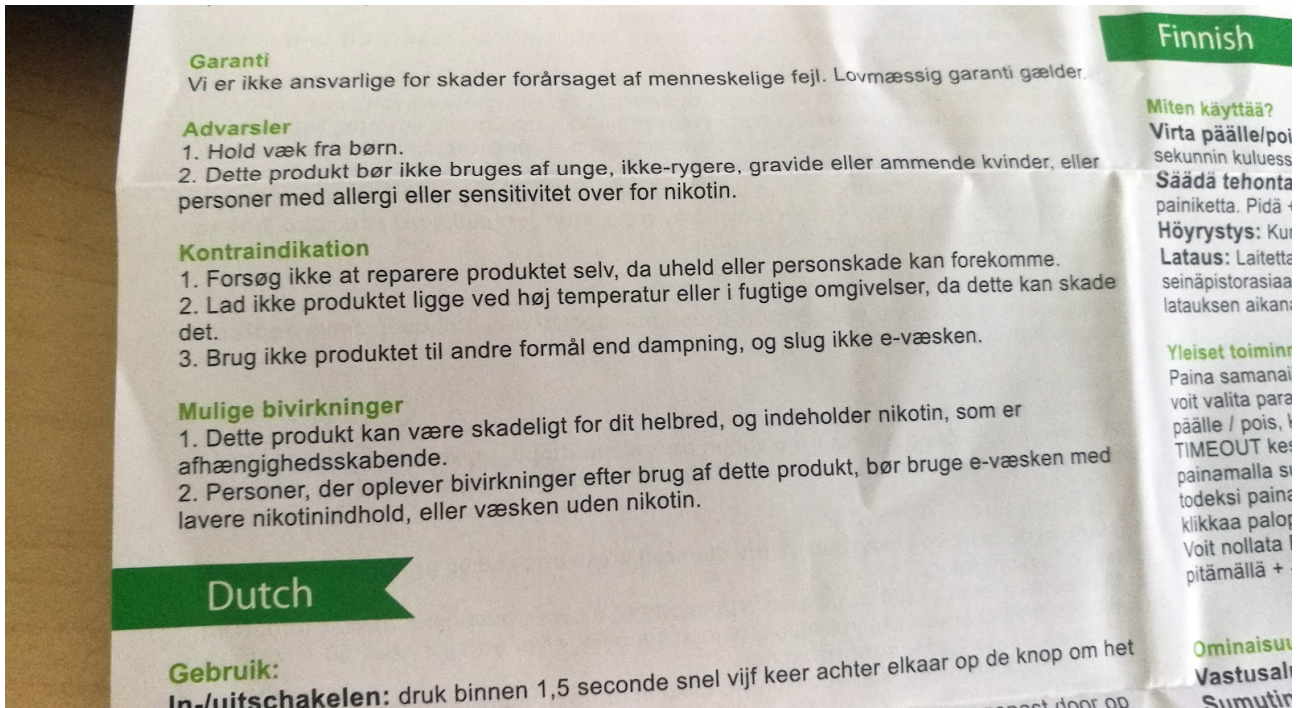

Fig. 4

TPD væskemængder (10 ml genopfyldningsbeholdere og 2 ml tanke samt nikotinstyrke på maksimum 20 mg/ml) er allerede vurderet og indført i direktivet, netop med henblik på minimering af børns risiko i forbindelse med utilsigtet indtagelse af nikotinholdige væsker/produkter. Og siden direktivets vedtagelse er LD50 værdierne for nikotin blevet hævet - ikke sænket. Dvs. nikotin har en mindre risiko, end først antaget da TobaksProduktDirektivet blev vedtaget i 2014. Dette er en faktor, som evt. skal lede til reviderede max. størrelser på bl.a. genopfyldningsbeholdere, tanke - og evt. også maksimumstyrke på e-væsker med nikotin.

Producenterne af e-produkter er selvfølgelig også interesserede i at tilbyde produkter som er så enkle at anvende som muligt, og som tilbyder den bedste kvalitet og sikkerhed som kan fremstilles - uden at gå på kompromis med produktets brugervenlighed. Det kan ikke være i producenterens interesse at producere produkter som de ved kan skade forbrugerne. Utilfredse forbrugere giver ikke "return-business" - og dagens bevidste forbruger er godt informeret omkring bl.a. forbrugerrettigheder og vil med stor sandsynlighed advare om produkter til andre, hvis produktet erfaringsmæssigt indebærer en risiko eller ikke lever op til forbrugerens forventninger. På trods af stor udbredelse blandt befolkningen i hele verden (adskillige mio. brugere i >10 år), er der stort set ingen børn der er kommet til skade eller været i risiko ved LOVLIGE produkter iht. TPD.

De specialbutikker vi har kontakt til, tager dette ansvar meget alvorligt - og beder om fremvisning af legitimation ved ethvert køb, hvor ekspedienten er i tvivl om kundens alder.

Man kan selvfølgelig aldrig være 100% sikker, da køb af e-produkter kan udføres over nettet eller via proxy-køb.

DADAFO

Dansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

Produkternes potentielle skadelighed og toksicitet

DADAFO er i kontakt med bl.a. Giftlinjen ved Bispebjerg Hospital, og på årets "Folkemøde" på Bornholm, kom vi i en god dialog med de udsendte fra Giftlinjen. Til spørgsmålet omkring hvor mange tilfælde af nikotinforgiftning af børn og unge de havde fået henvendelse om, var svaret at der var tale om ganske få tilfælde - og ingen af disse tilfælde var akutte eller i forbindelse med livsfare. De fleste der ringede ind, ønskede information om, hvordan man skulle forholde sig i det tilfælde hvor et barn af vanvare kom til at drikke nikotinholdig væske - eller forsøgte at dampe på en e-damper.

Giftlinjen modtager henvendelser fra landets skadestuer, via forudgående opkald til egen læge, der henviser til skadestuen, på foranledning af Giftlinjens rådgivning.

Børns eksponering overfor e-væske: Hvor meget udgør en risiko? Det er meget mere end én dråbe - meget mere!

E-cigaretter/e-dampere er som udgangspunkt opbygget på den samme måde - og de sælges/fremstilles i mange forskellige varianter - med store forskelle i udseende. Men - opbygningen/princippet er stort set ens:

En væskebeholder/tank - hvor i der er anbragt et mundstykke som forbrugeren suger opvarmet damp op gennem. Dampen produceres via en coil/fordamperenhed, hvori der er anbragt et sugende medie. Når coilen opvarmes, fordampes den væske som er opsugt i fordamperenhedens kerne. Coilen er oftest skærmet fra direkte forbindelse med væsken - men trækker væske ind i coilen via lufthuller på siden af fordamperenheden.

Den viste e-damper på illustrationen er et eksempel, og der kan forekomme mange varianter/typer. Men som udgangspunkt, er alle e-dampere opbygget ud fra nogenlunde de samme basale konstruktioner.

Tryk og hold nede for at anvende
Tryk 3-5 gange for at slukke/tænde

1. Fyld langs siden af tanken
2. Vent ca. 5 minutter før du damper
3. Tænd ikke hvis tanken er næsten tom
4. STOP hvis det smager brændt
5. Husk at udskifte fordamperen

Brug kun den medfølgende væglader og kabel til at oplade batteriet
LED-lys på e-damperen viser ofte status for batteriet - om der er strøm på, eller om det skal genoplades

Læs altid brugervejledningen/manualen grundigt ang. den praktiske brug af din e-damper, s.s. hvordan du tænder og slukker den, fylder op med e-væske, udskifter fordampere og ang. forbruger- og batterisikkerhed. Er du i tvivl, så spørg din forhandler eller kontakt producenten af produktet.

DADAFO

Dansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

Coilen/fordamperenheden får sin energi fra et batteri, der enten er indbygget i e-cigarettens base - eller som kan udskiftes som et løst batteri. Batteriet kan slukkes og tændes ved 3-5 på hinanden hurtige klik på aktiveringsknappen. Batteriet oplades evt. via en USB-tilslutning - eller ved at det løse batteri tages ud, og sættes i en tilhørende oplader.

Udkastet til vejledningen (pkt. 3.2.3. - underpunkt 1-4, Droptest, Test med faldlod, Kompressionstest samt Tankens tæthed) omtaler at f.eks. en tank ikke må lække væske overhovedet - ikke så meget som én dråbe.

DADAFO kender til 5 tilfælde på verdensplan, hvor der er børn som er døde, som følge af indtagelse af nikotinholdige produkter/e-væsker. Dødsfaldene blandt disse børn skyldtes en meget højere nikotinstyrke pr. ml end der er tilladt efter TPD i Europa - og ingen af dødsfaldene er sket i EU-lande.

Baggrund:

LD50⁸ for nikotin har længe været omdiskuteret - da der ikke er foretaget forsøg på mennesker - men derimod kun på rotter og mus, hvor LD50 er sat til ca. 50 mg/kg for rotter, mens dosis for mus blot er ca. 3,3 mg/kg. Indtil videre er LD50 for mennesker sat til **0,8 mg/kg** - hvilket vil sige at en dødelig dosis ligger på ca. 60 mg for en person på ca. 75 kg.

Der er dog tilfælde fra Danmark, hvor mennesker har indtaget betydeligt større dosis nikotin, uden dødelig udgang⁹:

I maj 2013 kunne lægerne Lars B. Christensen, Tinie van't Veen fra Giftlinjen på Bispebjerg Hospital - samt afdelingslæge John Bang fra Arbejds- og Miljømedicinsk Afdeling, ligeledes Bispebjerg Hospital - offentliggøre tre tilfælde i to personer, hvor indtagelsen af nikotin i meget store mængder - op til 1.500 mg på én gang - ikke havde dødelig udgang (Pkt. 85 - side 290 i fodnote 13)

- En 36-årig kvinde blev indlagt efter selvmordsforsøg, efter at have indtaget 30 ml e-væske med 18 mg/ml = 360 mg nikotin. Giftlinjen blev kontaktet 10 minutter efter indtagelsen. Patienten udviste ingen symptomer på nikotinforgiftning - men blev indlagt på skadestuen og behandlet med aktivt kul. Beretningen fra Bispebjerg/Giftlinjen siger intet om kvindens vægt - men ved en vægt på ca. 75 kg. vil det svare til en tolerans på **4,8 mg/kg** - et noget højere tal, end de 0,8 mg/ml - **i dette tilfælde 6 gange højere!**
- Samme kvinde havde senere indtaget 50 ml e-væske med et indhold af nikotin på 30 mg/ml = 1500 mg - igen for at begå selvmord. To timer efter indtagelsen af væsken, blev kvinden indlagt og hendes symptomer var mavesmerter, kvalme og kraftig opkastning, iltmætning på 100% og blodtryk på 103/69 med en puls på 70 - med en GCS på 15 (Glasgow Coma Scale) - dvs. kvinden var ved fuld bevidsthed, havde åbne øjne, kunne udføre kommandoer som beordret. Hun blev behandlet med aktivt kul og forblev under observation i 6 timer. Beretningen fra Bispebjerg/Giftlinjen siger igen intet om kvindens vægt - men ved en vægt på ca. 75 kg. vil det svare til en tolerans for **20 mg/kg** kropsvægt - igen noget højere end de estimerede 0,8 mg/kg for LD50 i mennesker - **i dette tilfælde 25 gange højere end den antagede LD50.**

I det samme dokument (pkt. 84 - side 290) er der beretning fra det New Zealandske "National Poisons Centre", hvor der blev indsamlet data ang. børns indtagelse af nikotinholdige produkter i form af nikotinerstatningsprodukter

⁸ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3880486/> - How much nicotine kills a human?

⁹ https://www.eapcct.org/publicfile.php?folder=congress&file=Abstracts_Copenhagen.pdf

DADAFO

Dansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

s.s. nikotintyggegummi og sugetabletter. Data blev samlet fra 1. januar 2003 til 31. december 2011. På de ni år blev der indberettet 142 tilfælde, hvor børn mellem 6 måneder og 16 år havde indtaget nikotinerstatningsprodukter.

Nikotintyggegummi sælges i New Zealand med et indhold af nikotin på 2-4 mg pr. stykke - og sugetabletter sælges med 4 mg pr. stk. - **tilsvarende produkter sælges i håndkøb til alle over 15 år i Danmark.**

De højeste indtag af produkter som blev indberettet i New Zealand i perioden var 15 stk. nikotintyggegummi på én gang (dvs. 30-60 mg nikotin i samlet indtag) - og 20 sugetabletter på én gang (dvs. 80 mg nikotin i samlet indtag). Siden 2010 har den New Zealandske regering øget beskattningen betydeligt på tobaksprodukter, hvilket har resulteret i et generelt øget brug af nikotinerstatningsprodukter i forbindelse med rygestop.

I New Zealand blev konklusion på den potentielle fare ved øget brug af nikotinholdige produkter, at siden det kunne være svært for børn at skelne mellem almindeligt tyggegummi/sugetabletter og de nikotinholdige produkter - skulle nikotinerstatningsprodukterne være klart mærket som værende et medicinalprodukt, og forbrugerne skulle instrueres i at holde produkterne uden for børns rækkevidde. Dvs. at ved mærkning af produktet, og instruktion fra sundhedsfagligt personale, blev det skønnet tilstrækkeligt - samt at sætte en advarsel på nikotinerstatningsprodukterne i forbindelse med børnesikring.

Konklusionen på det danske udkast til en vejledning ang. børnesikring - bør derfor være, at der på produkterne sættes advarsel om at produkterne **skal holdes udenfor børns rækkevidde** - og ved uheld bør Giftlinjen kontaktes hvor det skal oplyses hvilken nikotinstyrke væsken indeholder og hvor meget der skønnes indtaget af barnet. Barnets vægt og fysiske tilstand bør også oplyses. **Se fig. 2.**

Forældreansvar er den vigtigste børnesikring!

Da produktet er lavet til voksne rygere, som vil kvitte tobakken - må og skal funktionaliteten af produkterne henvende sig til voksne, med gyldig hensyntagen til uønsket adgang fra børn, med de risici som deraf følger. Der er i udkastet til vejledningen ingen proportionalitet mht. sikkerhedsrisikoen ved cigaretter og sikkerhedsrisikoen ved e-cigaretter.

Forældre som f.eks. har et 2-3-årigt barn ved udmærket, at barnet ikke må få "voksenting" i hænderne - ellers bør myndighederne kontaktes og der bør gribes ind. Det er normalt forældreansvar at tage vare på sine børn, og forhindre dem i at komme i nærheden af fare. Det er normal adfærd, at man som forældre f.eks. ikke forlader et rum med et tændt stearinlys, når man har små børn i nærheden. Ligesåvel som man ikke lader en tændt cigaret ligge i et askebæger i børnehøjde, når man forlader et rum.

Ligeledes bør ansvarlige forældre heller ikke lade f.eks. nikotintyggegummi eller nikotinholdige sugetabletter ligge fremme, da børn jf. beretningen fra New Zealand, har svært ved at skelne mellem normalt tyggegummi/sugetabletter/drops - og nikotinholdigt tyggegummi/sugetabletter/drops.

Ekstra bonus ved at skifte tobakken ud med e-damp

Risikoen for dødsbrande falder drastisk - når man skifter tobakscigaretter ud med e-damp produkter, eller andre lavrisiko nikotinprodukter. Londons brandvæsen - London Fire Brigade - anbefaler direkte rygere at skifte tobakscigaretterne ud med e-damp, for at forhindre dødsbrande i forbindelse med rygning¹⁰.

¹⁰ <https://www.london-fire.gov.uk/news/2018-news/stoptober-firefighters-urge-smokers-to-vape-to-prevent-fires/>

DADAFO

Dansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

Status på forbrugerne af e-damp i Danmark

Der er i dag ca. 314.000 danskere som enten helt eller delvist har udskiftet rygning af tobakscigaretter med det langt mindre skadelige alternativ, e-damp. Seneste tal fra Sundhedsstyrelsens statistik, "**Danskernes Rygevaner 2018**"¹¹ - Frekvenstabeller Alle¹² (Spørgsmål 18) anslår at **5,4 %** af danskerne damper hver dag, mindst én gang om ugen eller sjældnere end hver uge (ca. 314.000 personer) - og **24,4 %** af dem (Spørgsmål 22) er helt holdt med at ryge, hvilket vil sige **ca. 76.500 danske rygere har kvittet tobakken**, og er skiftet helt til damp.

E-damp/e-cigaretter, har været på markedet i Danmark siden ca. 2008 - og i den tid har vi i Danmark heldigvis ikke oplevet store og fatale ulykker, som følge af brugen af produkterne. Hvis der har været tale om uheld, har det primært haft at gøre med uhensigtsmæssig opbevaring eller opladning af batterierne - den samme slags som bl.a. anvendes i laptops/bærbare computere.

Som forbrugerorganisation er **DADAFO** forpligtet til at give korrekt, saglig og vejledende information, til alle forbrugere af e-produkter. Og gennem tiden har vi advaret/informeret om bl.a. batteri-sikkerhed, korrekt opbevaring af genopfyldningsbeholdere, korrekt opbevaring og vedligeholdelse af selve e-damperen m.m. til alle vores medlemmer og til offentligheden generelt via bl.a. vores hjemmeside og vores offentlige side på Facebook.

Som forbrugerorganisation, udfører **DADAFO** en stor del af det informationsarbejde som bl.a. Sikkerhedsstyrelsen og Sundhedsstyrelsen burde varetage via nationale informationskampagner.

DADAFO har siden foreningens oprettelse i 2013 - advaret på det kraftigste imod inhalation af væsker, som er helt eller delvist på olie-basis (lipider) - da dette kan forårsage ret så kraftige skader på lungerne. Alle ingredienser i e-væsker skal være på basis af og være opløselige i vand.

DADAFO advarer generelt forbrugerne imod at købe og anvende produkter, som ikke er blevet anmeldt til Sikkerhedsstyrelsen - og specielt produkter som ikke indeholder den korrekte information ang. produktets anvendelse.

DADAFO har bl.a. skrevet en længere vejledning omkring fly-sikkerhed - med anvisninger til hvordan man korrekt pakker sine e-produkter ned, når man skal på en fly-rejse.¹³

DADAFO har også udgivet en informationsfolder, der meget kort gennemgår de vigtigste og oftest stillede spørgsmål, som en ryger kunne tænkes at ville stille inden skiftet fra tobak til damp - folderen kan downloades via foreningens hjemmeside.¹⁴

¹¹ <https://www.sst.dk/da/udgivelser/2019/danskernes-rygevaner-2018>

¹²

https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2019/Danskernes-rygevaner-2018/Frekvenstabeller_alle-rygevaner-2018.ashx?la=da&hash=7A8A6768C1646F30FA8FF161CDF416FC684008B4

¹³ <http://dadafo.dk/fly-rejser-og-e-damp-sikkerhedskontrol-og-opdateret-vejledning/>

¹⁴ <http://dadafo.dk/wp-content/uploads/2018/03/DADAFO-Informationsfolder-2017-17-12-23.pdf>

DADAFO

Dansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

På vegne af de ca. 314.000 danske dampere, stiller **DADAFO** sig gerne til rådighed med al den viden vi besidder, og er altid klar til en åben dialog omkring fremtidens muligheder for dampen som et langt mindre skadeligt alternativt nydelsesmiddel set i forhold til rygning af tobakscigaretter.

På foreningens medlemmer, bestyrelsens og de danske dampere vegne...

Formand

Kim Dabelstein Petersen

formand@dadafo.dk

kdp@dadafo.dk

Fon: +45 4033 0550 / +45 3045 7516

Kasserer

Peter Stigaard

treasurer@dadafo.dk

ps@dadafo.dk

Fon: +45 3045 7517

DADAFO

Dansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

Hvem er DADAFO

- **DADAFO** – Dansk e-Damper Forening, er en uafhængig, non-profit forbrugerorganisation, der er styret af medlemmerne/forbrugerne. Bestyrelsen er valgt af medlemmerne, og foreningen drives for medlemmernes kontingent og deres frivillige private donationer. Der er ingen økonomisk forbindelse til hverken tobaks-, medicinal- eller e-cigaret/e-damp branchen. Alt arbejde i foreningen udføres frivilligt på pro bono basis.
- **DADAFO** taler på vegne af de danske e-dampere, samt de rygere som i fremtiden forventes at ville ønske at anvende et e-produkt som et alternativ til rygning af tobak – eller som et led i et rygestop.
- **DADAFO** har ca. 2.900 registrerede medlemmer, der alle er over 18 år – hvilket er et krav for medlemskab af foreningen. Median-alderen for foreningens medlemmer ligger på ca. 40-42 år. Medlemmerne af kommer fra alle egne af landet og rigsfællesskabet.
- **DADAFO** er en del af et større internationalt forbrugerfællesskab INNCO, International Network of Nicotine Consumer Organisations – og deltager aktivt i informationsarbejde og standardiseringsarbejde via Dansk Standard, CEN og ISO.
- **DADAFO** udfører nonprofit lobbyvirksomhed og oplysningsarbejde.
- **DADAFO** deltager på internationale konferencer omkring sundhedsfremme, tobakskadereduktion og brugen af alternative nikotinprodukter som erstatning for tobaksprodukterne.
- **DADAFO** står altid til rådighed for en udviklende og indbyrdes informativ dialog – og man kan altid kontakte os med eventuelle spørgsmål – ved at gå ind på vores hjemmeside.
- **DADAFO** går som forbrugerorganisation ind for, at markedet for e-damp-produkter selvfølgelig skal reguleres – så vi som forbrugere kan være sikre på at det udstyr vi køber er sikre, og at de væsker vi køber er gode, rene og af høj kvalitet. Men en regulering/lovgivning skal også være proportionel, så det ikke bliver nemmere eller billigere at vælge tobakken frem for dampen.
- **DADAFO** går som forbrugerorganisation ind for, at der fastsættes en aldersgrænse på 18 år, som vedtaget ved lov. E-dampprodukterne er primært til brug for voksne personer, der prøver at gøre noget godt for deres helbred, ved at skifte tobakken ud med et langt mindre skadeligt alternativ.
- **DADAFO** går som forbrugerorganisation IKKE ind for, at damp skal sidestilles med røg – og dermed omfattes af “Loven om Røgfri Miljøer”. Duften/lugten af dampen kan selvfølgelig være til gene for nogen – på samme måde som dårlig kropshygiejne, overdreven brug af parfume m.m. kan være til gene for nogen.
- **DADAFO** går som forbrugerorganisation IKKE ind for, at der vedtages et totalt reklameforbud på damprelaterede produkter. Set fra et sundhedsmæssigt synspunkt, så bør alle forbrugere af tobaksprodukter blive gjort opmærksomme på, at der i dag findes et langt mindre skadeligt alternativ – hvormed mange kan skifte tobakken helt ud, ved at skifte til damp.
- **DADAFO** er en forening for alle dampere – og du kan blive medlem af foreningen ved at tilmelde dig på vores hjemmeside: www.dadafo.dk/medlemskab